

Posudek oponenta na diplomovou magisterskou práci

Stanislavy Kučové

Etruské sakrální okrsky archaického a klasického období

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, kterým předchází předmluva a jež uzavírají stručně shrnuté závěry. První z nich se zabývá posvátným prostorem, náboženstvím a orientací staveb, druhá analyzuje etruské chrámy zejména z hlediska pramenů literárních a archeologických, podle Vitruvia atd.; její závěr je věnován rozdílu mezi etruskými a řeckými chrámy. V další kapitole (4) pojednává autorka o vývoji etruského chrámu od počátků do konce klasické doby a zvláště se věnuje výjimečným stavbám, jako paláci či svatyni v Murlo a jejím paralelám. Pak se autorka zabývá polohou a účelem chrámů: dělí je na městské a mimo hradby, v dalším shrnuje znalosti o jiných aspektech - svatyně u nekropolí, pramenů, funerální oltáře a tzv. politické svatyně. Poslední část analyzuje chrám kapitolské trojice v Římě.

Interpretace vztahu orientace chrámů ke kosmologickému systému je probírána zajímavě, i když tu je mnohé nejisté. Vztah ke světovým stranám u založení staveb je znám z mnoha kultur, i z minojské Kréty, uprostřed ústředního prostranství probíhala spojnice mezi světem nebeským a pozemským, Jakobův žebřík. Tato myšlenka je leckde vyjádřena i v etruských hrobkách: kupole je obrazem vesmíru a čtyřhranná komora země (v. str. 16-18); „Jakobův žebřík“ je nadto leckde vyjádřen i centrálním sloupem uprostřed (srov. str. 31). Colonna interpretace etruského chápání Trasimenského jezera je zajímavá, ale v etruskologii ojedinelá.

Štít chrámu dekorovaný i na zadní straně je sotva jen etruskou zvláštností; malby byly podle toho, co víme (zejm. chrám Kapitolské trojice a obdoby v hrobkách) i uvnitř celly. Svatyně v Laviniu je římskou záležitostí, ovšem orientace oltářů k východu je velmi obecným pravidlem (str. 34) I řecký chrám byl otevřen ve vztahu k před ním stojícímu oltáři (str. 35). Mramor v Luni byl těžen už za pozdní republiky (str. 36). Dekorace architektonickými deskami se podobně udržela ve Velkém Řecku, např. v chrámcích v Tarentu (str. 36)

Ke str. 38 a 40: rád bych také viděl aspoň kapitolku o posvátných hájích či lesech, o kterých je mnoho literárních zpráv., i když archeologicky je jejich zjištění velmi obtížné.

Prayon proti jiným až příliš zdůraznil odlišnosti řeckých a etruských staveb: u domů i u chrámů je velmi mnoho obdób, zejména v dřevěné konstrukci, a to už od jejich počátků.

K výstavné budově v Murlo by se slušelo uvést paralely z východního Středomoří, Kypru (palác ve Vouni, ten stavěli Řekové, v. str. 41), v Levantě a Anatolii..

Str. 45: určitá forma závislosti menších osad na velkých je dána už politickou strukturou 12 či později 15 spolkových měst toskánské Etrurie a sotva kdo o tom pochybuje.

Svatyně mimo hlavní města jsou většinou známa z četných ex-vot; tady by bylo dobré přihlédnout např. k disertaci Pavla Titze – srov. str. 59.

Str. 57: Gravisca byla přístavem Tarquinií (zřejmě překlep na str. 57).

Murlo bylo nejspíše aristokratické sídlo, srov. paralelu s paláci výše (str. 62).

Etruské oltáře byly podobné oltářům z Velkého Řecka, vůbec vztah k podnětům z jihoitalských řeckých měst by si zasloužil více pozornosti.

Práci by prospěla redakce, některé odstavce jsou spíše jen citacemi názorů jiných, namnoze protichůdných. Jistě by také prospělo přihlédnutí k pracím časopiseckým, zejména ke kronice nových nálezů ve Studi Etruschi, chybí mi také práce Briquelovy, katalog a sborník Welt der Etrusker, a také příspěvky z LIMC, kde zajímavé jsou zejména úvahy P. Small; z obecného přístupu k tématu postavení etruské svatyně mezi řeckou a římskou pak práce Vernantovy. Naopak některé práce, směřující poněkud jinam, jsou patrně jen přiřazeny do bibliografie, a není k nim přihlédnuto nebo jen okrajově (i M. Pallotino je omezen na poslední vydání Etruskologie). Vyzdvihnout lze ovšem autorčino úsilí o širší pohled a odvážné vypořádání se s problémy ve velmi složité oblasti bádání.

Přes uvedené připomínky je práce bezpochyby kvalitní a je dobrým podkladem pro obhajobu.

V Praze dne 22. května 2009

J. Bouzek

Prof dr. Jan Bouzek